

## برآورد ارزش افزوده داخلی در صادرات ناخالص و ارتباط آن با تخصص‌گرایی عمودی؛ مطالعه موردی ایران

پریسا مهاجری\*  
علی اصغر بانوئی

: دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.  
: دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

### چکیده

نظریه‌های سنتی تجارت و یا نظریه‌های «تجارت در کالا» معتقدند که صادرات می‌تواند ۱۰۰ درصد ارزش افزوده ایجاد کند که اخیراً توسط نظریه‌های «تجارت در کارکرد» مورد بحث قرار گرفته‌اند. این موضوع ریشه در یکی از مباحث اصلی حسابداری اقتصاد کلان مرسوم دارد که بیان می‌کند مخارج انجام شده روی اجزای هزینه نهایی از جمله صادرات ناخالص (GE) دقیقاً معادل با ارزش افزوده کل مصرف شده در هر کشوری است. این بدین معناست که GDP کشور با مجموع تقاضای داخلی نهایی مشتمل بر GE معادل است. ایجاد ۱۰۰ درصد ارزش افزوده در تقاضای داخلی ممکن است درست باشد اما به دلیل احتساب مضاعف، امکان ندارد که GE بتواند ۱۰۰ درصد ارزش افزوده ایجاد کند. علاوه بر این، ارزش افزوده داخلی (DVA) با تخصص‌گرایی عمودی (VS) مرتبط است به نحوی که مجموع سهم آن‌ها برابر یک است لذا می‌تواند درجه VS را در تجارت اندازه‌گیری کند. در این مقاله، این مسئله به عنوان نقطه شروع در نظر گرفته شده و برای اولین بار تلاش می‌شود تا به سوالات زیر پاسخ داده شود: مقدار DVA موجود در GE ایران چقدر است؟ چه ارتباطی بین DVA و VS وجود دارد. در این مقاله دو رویکرد حذف فرضی (HEM) و VS مورد استفاده قرار می‌گیرند. با استفاده از جداول داده-ستانده سال‌های ۲۰۱۱ و ۲۰۰۱ در ایران، یافته‌های کلی به شرح زیر است: یک- سهم DVA در GE در سال ۲۰۰۱ برابر ۰/۲/۹۵٪ است که به ۹۳/۳۳٪ در سال ۲۰۱۱ کاهش می‌یابد و مقادیر پسماند که منعکس‌کننده بیش‌برآوردی GE است به ترتیب معادل ۴/۹۸٪ و ۶/۶۷٪ است. دو- رابطه معکوس بین سهم DVA و VS برای هر دو سال وجود دارد. سه- سهم قابل توجه DVA و سهم بسیار اندک VS حاکی از آن است که اقتصاد ایران در زنجیره‌های اولیه تولید با الگوی تجارت نامتقارن قرار دارد.

**کلیدواژه‌ها:** تجارت در کالا؛ تجارت در کارکرد؛ روش حذف فرضی؛ تخصص‌گرایی عمودی؛ جدول داده-ستانده.  
طبقه‌بندی JEL، F11، F02، F15، C67

\* p.mohajeri@atu.ac.ir

شناسه دیجیتال DOI: 10.22099/ijes.2021.38122.1694

تاریخ بازنگری: ۳۰ اسفند ۱۳۹۹

تاریخ دریافت: ۲۱ مرداد ۱۳۹۹

تاریخ انتشار بر خط: ۲۵ مرداد ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۸ خرداد ۱۴۰۰

## بررسی رفتار حالت پایا در اقتصاد ایران با منابع انرژی تصادفی

ابراهیم هادیان : دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.  
علی حسین استاذزاد\* : دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران.

### چکیده

سوال مهمی که این تحقیق به دنبال پاسخ‌گویی به آن می‌باشد، این است که آیا کمبود منابع اولیه انرژی‌های فسیلی رشد اقتصادی را محدود می‌کند؟ با توجه به اینکه منابع طبیعی زمین محدود است، به نظر می‌رسد که پاسخ مثبت است. با این حال، دو دلیل برای رد این پاسخ وجود دارد. پیشرفت‌های تکنولوژیکی که منابع را حفظ خواهد کرد و ممکن است بتواند کمبود منابع را از بین ببرد. علاوه بر این، کشورها می‌توانند منابع را از کشورهای دیگر وارد کنند. هدف این مقاله توسعه یک مدل رشد درون‌زا با منابع انرژی اولیه تصادفی و استفاده از آن برای توضیح رفتار حالت پایا برای اقتصاد ایران است. در این تحقیق عدم قطعیت‌های مربوط به منابع اولیه انرژی‌های فسیلی قابل استخراج در نظر گرفته شده و بر این اساس یک مدل رشد تصادفی توسعه داده شده است. سپس الگوی بسط داده شده به صورت تحلیلی با استفاده از معادله بهینه‌سازی SHJB حل شده است. در نهایت، برای اقتصاد ایران، از راه‌حل عددی الگوی تحلیلی حل شده کالیبره شده است. یافته‌های اولیه نشان می‌دهد که با در نظر گرفتن عدم قطعیت در استخراج منابع اولیه انرژی، سرعت رشد اقتصادی کاهش می‌یابد، که منجر به کاهش بعدی در میزان استخراج منابع می‌شود. علاوه بر این، نتایج تحقیق نشان می‌دهد که واریانس استخراج انرژی در اقتصاد ایران تقریباً ۰.۲۲ است. همچنین با توجه به الگوی در نظر گرفته شده، در شرایط عدم قطعیت، نرخ رشد اقتصادی بهینه در حالت پایا ۷.۱ درصد با نرخ استخراج ۱.۱ درصد خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: مدل رشد تصادفی؛ منابع انرژی اولیه تصادفی؛ اقتصاد ایران؛ SHJB؛ بهینه‌سازی تصادفی.

طبقه‌بندی JEL: C13, C41, C61, O41

\* a.ostadzad@lar.ac.ir

## نقد سیاست‌های حمایتی دولت از سرمایه‌گذاران خارجی: روش دو مرحله‌ای حکمن

میررضا فاضلیان : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.  
 خدیجه نصرالهی\* : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.  
 هادی امیری : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

### چکیده

هدف این مقاله نقد سیاست‌های حمایتی دولت از سرمایه‌گذاران خارجی است که بدین منظور اطلاعات از طریق توزیع ۲۴۳ پرسشنامه در بین سرمایه‌گذاران بالفعل (فعال در کشور) و ۱۰۷ پرسشنامه در بین سرمایه‌گذاران بالقوه جمع‌آوری شده و با استفاده از الگوی دو مرحله‌ای حکمن مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. ضرورت استفاده از الگوی دو مرحله‌ای حکمن به این موضوع بر می‌گردد که عوامل موثر بر رفتار سرمایه‌گذاران بالقوه هنگام تصمیم‌گیری جهت ورود/عدم ورود به کشور ایران لزوماً با عوامل موثر بر میزان سرمایه ورودی توسط سرمایه‌گذاران بالفعل یکسان نیستند. لذا در این مقاله بعد نرم محیط کسب و کار (شامل نااطمینانی‌های ناشی از بی‌ثباتی سیاسی، بیگانه‌هراسی و ...) از بعد سخت محیط کسب و کار (شامل محیط بوروکراسی، ناتوانی اجرایی دولت و ...) تفکیک شده و نحوه اثرگذاری ابعاد مذکور بر رفتار سرمایه‌گذاران با استفاده از الگوی حکمن تجزیه و تحلیل می‌شود. نتایج این مقاله نشان می‌دهد که سیاست‌گذاران هنگام نوشتن سیاست‌ها در حوزه سرمایه‌گذاری خارجی، بدون توجه به ابعاد نرم مسئله بر بعد سخت متمرکز شده‌اند. این در حالی است که سرمایه‌گذاران هنگام تصمیم‌گیری جهت ورود به کشور ایران بعد نرم برای‌شان مهم است نه بعد سخت اما بعد از ورود به کشور ابعاد سخت نیز اهمیت پیدا می‌کنند به طوری که اگر وضعیت کشور به لحاظ ابعاد سخت مناسب باشد سرمایه‌گذاران بالفعل انگیزه بیشتری برای توسعه کسب و کارشان و ورود سرمایه بیشتر به کشور دارند. نتیجه این نحوه سیاست‌گذاری (اولویت‌بندی نادرست مسائل پیش روی سرمایه‌گذاران) شکست در جذب سرمایه‌گذاران واقعی است.

کلیدواژه‌ها: محیط کسب و کار؛ سرمایه‌گذاری خارجی؛ مدل حکمن.

طبقه‌بندی JEL: M2، E22، C25

\* [kh.nasrollahi@ase.ui.ac.ir](mailto:kh.nasrollahi@ase.ui.ac.ir)

## آیا سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی همواره سبب افزایش رشد اقتصادی می‌شود؟ شواهدی از رگرسیون داده‌های تابلویی چندکی

حسن دلیری\* : گروه مدیریت و اقتصاد، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران.

### چکیده

این مقاله به بررسی تاثیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی در سطوح مختلف درآمدی کشورهای دنیا پرداخته است. در این مقاله ۷۹ کشور در چهار گروه درآمدی (۳۱ کشور با درآمد بالا، ۱۸ کشور با درآمد متوسط پایین، ۲۱ کشور دارای درآمد متوسط به بالا، و ۹ کشور کم درآمد) برای دوره ۲۰۱۹-۱۹۹۰ مورد بررسی قرار گرفته است. به منظور آزمون فرضیه از رگرسیون‌های داده‌های تابلویی چندکی استفاده شده است. نتایج مقاله نشان از آن دارد که میزان تاثیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی کشورها، با سطوح رشد آنها مرتبط است. در کشورهای با درآمد بالا و کشورهای با درآمد بالاتر از متوسط تاثیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی اغلب مثبت است. نتایج نشان از آن دارد که در کشورهای با درآمد پایین بین سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی و رشد اقتصادی در دهک سوم رابطه منفی وجود دارد. بنابراین در این مطالعه شواهدی به دست آمده است که تاثیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی منوط به سطوح درآمدی و رشد اقتصادی کشور میزبان است. شواهد نشان از آن دارد جذب بالاتر سرمایه‌گذاری خارجی بیشتر برای کشورهایی که درآمد بالاتر از متوسط داشته‌اند مناسب بوده است به عبارت دیگر در کشورهای با درآمد متوسط به بالا اثر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر رشد اقتصادی بیش از سایر گروه‌های درآمدی کشورها است.

**کلیدواژه‌ها:** رگرسیون داده‌های تابلویی چندکی؛ سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی؛ سطح درآمد؛ رشد اقتصادی.  
طبقه‌بندی JEL: C21, C31, E22, F43, O40

\* [h.daliri@gu.ac.ir](mailto:h.daliri@gu.ac.ir)

## تحلیل اقتصادی سیاست تعرفه تضمینی برق در ایران: یافته‌های جدید از کاربرد مدل اختیارات حقیقی برای حمایت از تولید برق خورشیدی

محمد صیادی\*

: دانشکده اقتصاد، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

### چکیده

با در نظر گرفتن سهم متوسط ۹۵ درصدی تولید برق از انرژی‌های غیرتجدیدپذیر، استفاده از سیاست‌های کارا برای ترغیب تولید برق از منابع تجدیدپذیر ضروری است. از آنجا که تداوم سیاست فعلی تعرفه تضمینی برق، هزینه‌های دولت را حمایت از تولید برق از منابع غیرفسیلی افزایش می‌دهد، در این تحقیق یک مدل اختیارات حقیقی برای برآورد یارانه انگیزاننده بهینه برای حمایت از تولید برق از منابع تجدیدپذیر مورد استفاده قرار گرفته است. همچنین، آثار ایجاد یک بازار تجارت کربن نیز مورد ارزیابی قرار گرفته است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد، بر اساس معیارهای ارزش فعلی خالص (NPV) و اختیارات حقیقی (RO)، در سناریوی اعمال بازار انتشار کربن در مقایسه با سناریوی عدم اعمال بازار انتشار کربن، مقدار یارانه انگیزاننده برای تولید برق از یک تولیدکننده برق ۵ کیلوواتی به ترتیب برابر با ۳۷.۴۹ و ۴۲.۴۲ میلیون ریال به ازای هر کیلووات است که بیانگر کاهش ۲۰ و ۱۲ درصدی در یارانه (تعرفه تضمینی) پرداختی به تولیدکننده است. سایر یافته‌ها نشان می‌دهد، تغییرپذیری قیمت بازاری برق می‌تواند یارانه پرداختی را افزایش دهد، در حالی که افزایش در قیمت بازاری برق، می‌تواند یارانه پرداختی مورد نیاز برای ترغیب سرمایه‌گذار را به میزان مؤثری کاهش دهد.

**کلیدواژه‌ها:** انرژی تجدیدپذیر؛ تجارت انتشار کربن؛ تعرفه تضمینی؛ اختیارات حقیقی؛ انتشار دی‌اکسید کربن.  
طبقه‌بندی JEL: P48, Q42, D25

\* [m.sayadi@khu.ac.ir](mailto:m.sayadi@khu.ac.ir)

## تبیین پدیدارشناسی عوامل موثر بر اقتصاد و عملکرد صادراتی فراورده‌های نفتی ایران: با رویکرد پژوهش ترکیبی

زهرا مهدوی ثابت	: گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
محمدعلی عبدالوند*	: گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
کامبیز حیدرزاده	: گروه مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
محسن خون سیاوش	: گروه ریاضی، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران.

### چکیده

صرف‌نظر از انگیزه ورود به بازارهای بین‌المللی، دغدغه اصلی سازمان‌ها بهبود عملکرد صادراتی می‌باشد. با توجه به جایگاه صنعت نفت در سند چشم‌انداز بیست ساله کشور، و به دلیل نبود مدل جامع عملکرد صادراتی فراورده‌های نفتی ایران، این تحقیق می‌تواند راهکاری مناسب برای رشد و توسعه این صنعت، به خصوص در سطح بین‌المللی گردد. مسئله اصلی تحقیق ترکیبی به ترتیب به شرح ذیل است: مدل عملکرد صادراتی فراورده‌های نفتی ایران چگونه است؟ تاثیر عوامل موثر بر عملکرد صادراتی فراورده‌های نفتی ایران چگونه است؟ مولفه‌های عملکرد صادراتی فراورده‌های نفتی ایران چیست؟ روش پژوهش این مطالعه، روش ترکیبی و جامعه آماری شامل مدیران و کارشناسان بازاریابی و صادرات شاغل در صنعت نفت می‌باشد. با توجه به رهیافت کیفی پژوهش، در مطالعه اول از نمونه‌گیری غیر احتمالی و روش نمونه‌گیری هدف‌مند (گلوله برفی) استفاده شد. برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزار مصاحبه عمقی نیمه ساختار یافته استفاده و با توجه به قاعده اشباع، تعداد ۷ مصاحبه انجام شد. جهت اعتبارسنجی از اعتبار سازه، درونی، تفسیری و توصیفی بهره برده و برای بررسی پایایی، از روش بازبینی در زمان کدگذاری و بررسی توسط فرد مطلع دیگر استفاده شد تا از صحت کدگذاری اطمینان حاصل شود. با توجه به رهیافت کمی پژوهش، در مطالعه دوم از نمونه‌گیری احتمالی و روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شده است. برای جمع‌آوری اطلاعات از ابزار پرسشنامه پنج گزینه‌ای با طیف لیکرت استفاده شده است. در مطالعه اول، پس از کدگذاری باز، محوری، انتخابی و استفاده از نرم افزار Atlas.ti می‌توان گفت که عوامل اصلی تشکیل دهنده پیشایندهای عملکرد صادراتی فراورده‌های نفتی ایران در قالب چهار متغیر اصلی بازاریابی، منابع شرکت، آمیخته بازاریابی، محیط کلان بوده و مولفه‌های عملکرد صادراتی فراورده‌های نفتی ایران عبارتند از: عملکرد مالی، رضایت مشتری، نگه داشتن مشتری. در مطالعه دوم، تعداد نوزده متغیر به صورت سازه و با استفاده از گویه‌های چندگانه و دامنه پیوستاری پیشنهادی اندازه‌گیری شده‌اند. جهت سنجش سازه‌ها

\* [abdolvand-ma@yahoo.com](mailto:abdolvand-ma@yahoo.com)

از ۵۷ گویه استفاده شده و برای تجزیه و تحلیل استنباط شواهد بخش کمی از مواردی شامل: تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی تاییدی و مدلیابی معادلات ساختاری استفاده شده است. تمامی ۱۶ فرضیه قابل اثبات می‌باشند. در بیشتر مطالعات پیشین از سنت اثبات‌گرایی و کمی‌گرایی استفاده شده است در حالی که در این پژوهش از تحلیل کیفی استفاده کردیم؛ در این تحقیق سعی کردیم با در نظر گرفتن جنبه‌های مختلف ویژگی‌های ایران مدلی متناسب بر اساس مولفه‌های تاثیرگذار بر عملکرد صادراتی فرآورده‌های نفتی ایران ارائه کنیم.

**کلیدواژه‌ها:** عملکرد صادراتی؛ بازارگرایی؛ منابع شرکت؛ آمیخته بازاریابی؛ محیط کلان.

طبقه‌بندی JEL: O16, M31, F18, L72, L25

## ویژگی‌های تعادلی رقابت ناکامل در بازار سپرده بانکی

محمد فقهی کاشانی\* : دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.  
مجید امیدی : دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.

### چکیده

این مقاله تلاشی در جهت بررسی نقش بالقوه ساختار بازار سپرده به عنوان کانال متمایز برای مکانیسم انتقال سیاست (پولی، مالی و نظارتی) است. با این کار، ما ایده اصلی خود را در یک تنظیم تعادل جزئی انتظار عقلایی شامل امکان خطر سرایت در سیستم بانکی توسعه داده‌ایم. این امر ما را قادر ساخته است تا یافته‌های تحلیلی ملموس‌تری را در درون یک ساختار قابل ردیابی ایجاد کنیم که قادر به ایجاد تعادل‌های مختلف در برخی شواهد تجربی است. در این مقاله شرایطی پیش‌بینی شده است که می‌توان انتظار داشت تعادل نش شامل: "جنگ قیمتی محدود"، "رقابت شتاب‌آمیز در نرخ‌های سپرده"، "هجوم به یک بانک"، و "بحران جهازی" در پی "حمله سرآسیمه‌وار سپرده‌گذاران به بانک‌ها" پدید آید. این تعدد تعادل نتیجه تعامل بین ویژگی‌های ساختاری بازار سپرده و سیاست‌های اتخاذی به دلیل عوامل خارجی ناشی از مکمل/ جایگزینی استراتژیک در میان بانک‌های رقیب در بازار است. همچنین، این مقاله به بررسی پیامدهای کارایی تخصیصی و تثبیتی بر حسب تعادل‌های قابل تصور برای نرخ سپرده، سهم از بازار سپرده، بازده خالص انتظاری، مارکاپ انتظاری و سطح تلاش بانک‌های فعال در سیستم بانکی با تأکید بر نقش سرمایه می‌پردازد.

کلیدواژه‌ها: رقابت ناکامل؛ ریسک سرایت؛ تعادل رقابت شتاب‌آمیز (عنیف)؛ ثبات شبکه بانکی؛ مقررات‌گذاری.  
طبقه‌بندی JEL: G32, G33, L13

\* [mir30kas@gmail.com](mailto:mir30kas@gmail.com)



## سنجش شکاف اعتباری بازل در ایران: ارزیابی دلالت‌ها در نظارت بانکی و پیش‌بینی بحران‌ها

علی افضلی : دانشکده اقتصاد، دانشگاه تهران، تهران، ایران.  
 علی طیب‌نیا\* : دانشکده اقتصاد، دانشگاه تهران، تهران، ایران.  
 محسن مهرآرا : دانشکده اقتصاد، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

### چکیده

اعتبار، اساس تامین مالی و محرک سرمایه‌گذاری است. با این حال، اعتبار مازاد می‌تواند منشأ ریسک‌های سیستمیک و بحران‌های مالی باشد. در این مقاله با استفاده از داده‌های اعتباری ایران از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۹، شکاف اعتباری بازل به عنوان شاخص پیشنهادی برای اندازه‌گیری اعتبار مازاد محاسبه شد. در سال‌هایی که اقتصاد درگیر بیش‌ارزش‌گذاری پول داخلی است، به عنوان مثال، از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۱، اعتبار مازاد چشم‌گیری قابل مشاهده است. علاوه بر این، در دوره‌های با نرخ ارز متعادل، به عنوان مثال، از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۴، هیچ اعتبار اضافی مشاهده نشد. استفاده از بافر سرمایه یک سیاست نظارتی ضروری برای کاهش ریسک اعتبارات مازاد است. بنابراین، بافر سرمایه ضد چرخه‌ای برای همه این دوره‌ها محاسبه شد. نتایج نشان داد که شکاف اعتباری بازل قدرت خوبی در پیش‌بینی بحران‌های ارزی در ایران دارد. به نظر می‌رسد علت اصلی رشد بیش از حد اعتبار و جهش ارز را باید در تثبیت نرخ ارز در ایران (لنگر نرخ ارز) جستجو کرد. با این وجود، سیاست‌گذاران می‌توانند با تقویت سیستم‌های نظارتی در بخش اعتبارات بانکی و استفاده از بافرهای پیشنهادی، احتمال و شدت بحران‌ها را کاهش دهند.

**کلیدواژه‌ها:** رشد بیش از حد اعتبار؛ ریسک سیستمیک؛ بافر ضد چرخه‌ای؛ بحران ارزی.

طبقه‌بندی JEL: E51, E58, G01

\* taiebni@ut.ac.ir

## رابطه میان تغییرات فرهنگی و توسعه اقتصادی

زهرآ خیردوست\* : دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.  
فرشاد مومنی : دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.  
امیر خادم علی زاده : دانشکده اقتصاد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران.  
بهاره نصیری : پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران.

### چکیده

تغییرات فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ارتباط نزدیکی با هم دارند؛ با این حال درک چنین رابطه‌ای نیازمند یک مدل نظری است. مقاله حاضر مدلی مفهومی برای تبیین رابطه فرهنگ و اقتصاد ارائه و در این زمینه از دیدگاه نهادگرایان جدید استفاده کرده است. برخی از اقتصاددانان فرهنگ را در برابر تغییر مقاوم و برخی دیگر آن را انعطاف‌پذیر می‌دانند؛ همچنین برخی از آنان ارزش‌های فرهنگی را جهانی و برخی خاص جوامع می‌دانند. هدف این مقاله ترسیم رابطه بین این نظریه‌ها و ارائه مدلی برای ارتباط پیچیده فرهنگ و توسعه اقتصادی و درک ثبات و تغییرات فرهنگی است. سؤال اصلی این است که چرا برخی از جوامع قادر به گسترش ارزش‌های فرهنگی جهانی نیستند؟ روش مقاله در پاسخ به این سؤال، تحلیل گفتمان مفهومی است و تحلیل‌ها در چارچوب «اقتصاد نهادی جدید» انجام می‌شود. در این مقاله برای ایجاد مدلی از تشبیه و تغییر فرهنگی در یک اقتصاد در حال توسعه سه موضوع مورد بحث قرار گرفته است: اول از همه سرعت و جهت‌گیری تغییرات فرهنگی، سپس فرآیند اجتماعی شدن و انتقال فرهنگی و در نهایت رابطه فرهنگ و نهادهای رسمی و مسئله هابزی. این سه در کنار هم یک مدل مفهومی از ثبات و تغییرات فرهنگی را نشان می‌دهد.

**کلیدواژه‌ها:** تغییرات فرهنگی؛ نهادهای غیررسمی؛ تغییرات اقتصادی؛ توسعه اقتصادی؛ اقتصاد نهادی جدید.

طبقه بندی JEL : Z1, B52, O10, P4

\* zahrakheiridoust@gmail.com

## تحلیل تاثیر تکانه های سیاست پولی بر پویایی های حساب جریان وجوه با تاکید بر بخش خصوصی

میمنت ابراهیمی : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.  
 محمدواعظ برزانی\* : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.  
 لیلا ترکی : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.  
 حسن حیدری : گروه اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

### چکیده

در این مطالعه تاثیر تکانه های پولی بر تغییرات دارایی ها و بدهی های مالی بخش های مختلف نهادی شامل خانوارها و بنگاه های غیرمالی (بخش خصوصی)، بانک های دولتی و خصوصی، بانک مرکزی، دولت و بخش خارجی تحلیل و بررسی شده است. سپس اقلام مالی (شامل سپرده های کوتاه مدت و بلندمدت، وام های کوتاه مدت و بلندمدت و سهام) و غیرمالی (شامل سرمایه گذاری در بخش ساختمان و ماشین آلات) ترازنامه بخش خصوصی در حساب جریان وجوه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. برای این منظور از مدل خودرگرسیون برداری عاملی تعمیم یافته (FAVAR) بر اساس داده های سال های ۱۳۹۶-۱۳۵۲ استفاده شده است. نتایج حاصل از توابع ضربه واکنش نشان می دهد که تکانه پولی انبساطی ناشی از افزایش قیمت نفت باعث افزایش دارایی ها و بدهی های مالی بخش های اقتصاد ملی شده است. در مورد بخش خصوصی و اقلام مالی ترازنامه این بخش، تکانه پولی تاثیر معنی دار و قوی بر سپرده گذاری بلندمدت این بخش و تاثیر غیرمعنی دار و ضعیف بر سپرده گذاری کوتاه مدت آن دارد. همچنین تکانه پولی تاثیر قوی و معنی دار بر گرفتن وام های بلندمدت توسط بخش خصوصی و تاثیر غیرمعنی دار و ضعیف بر گرفتن وام های کوتاه مدت توسط این بخش دارد. سرمایه و مشارکت در شرکت ها (سهام) در قسمت دارایی های این بخش افزایش غیرمعنی دار ولی در قسمت بدهی های آن افزایش معنی داری دارد. در مورد اقلام غیرمالی این بخش تکانه پولی انبساطی اثر مثبت بر سرمایه گذاری در ساختمان و سرمایه گذاری در ماشین آلات در کوتاه مدت دارد. در بلندمدت روند واکنش هر دو متغیر عکس شده و بیان گر اثر منفی شوک پولی ناشی از افزایش درآمدهای نفتی بر سرمایه گذاری بخش خصوصی در هر دو بخش ساختمان و ماشین آلات دارد لذا می توان بیان کرد که نفت اندازه بخش خصوصی در اقتصاد ایران را کوچک می نماید.

کلیدواژه ها: جریان وجوه؛ حساب مالی؛ حساب سرمایه؛ تکانه سیاست پولی؛ مدل خودتوضیح برداری عامل افزوده.

طبقه بندی JEL: E52, E4, E5, C32

\* M.vaez@ase.ui.ac.ir

## آیا حضور زنان در کمیته اعتباری شعبه‌ها مهم است؟ شواهدی از یک بانک خصوصی ایرانی

اسماعیل جعفری مهر\* : دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.  
بهرام سبحانی : دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.  
حسن حیدری : دانشکده مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

### چکیده

ادبیات مالی اخیر استدلال می‌کند که تفاوت‌های جنسیتی بین زن و مرد وجود دارد که بر تصمیم‌گیری و عملکرد مالی آنها تأثیر می‌گذارد. در این مقاله، با استفاده از داده‌های مربوط به تسهیلات خرد یک بانک خصوصی ایرانی بین سال‌های ۱۳۹۱ تا ۱۳۹۷، اثر مشخصات اعضای کمیته اعتباری شعبه‌ها (با تمرکز بر جنسیت) بر کیفیت تسهیلات بررسی می‌شود. به دلیل اینکه متغیر وابسته (کیفیت تسهیلات) یک متغیر ترتیبی گسسته است و از سوی دیگر فرض رگرسیون‌های موازی نیز نقض شد، از الگوی لاجیت ترتیبی تعمیم یافته استفاده گردید. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که افزایش حضور زنان در کمیته اعتباری شعبه‌ها کیفیت تسهیلات خرد را بهبود می‌بخشد. بر اساس ادبیات، یک توضیح بالقوه برای این نتایج این است که افزایش تعداد زنان در کمیته یاد شده، تطبیق فرآیند تصمیم‌گیری و پرداخت تسهیلات با رهنمودها و توصیه‌های اعتباری را بهبود می‌بخشد، ریسک‌گریزی کمیته مذکور را افزایش می‌دهد و با بهبود نظارت در کمیته یاد شده، مشکل نمایندگی را کاهش می‌دهد. علاوه بر این، نتایج نشان می‌دهد که کیفیت مدیریت تسهیلات خرد تصویب شده توسط کمیته‌های اعتباری با میانگین سنی بالاتر، کمتر از کمیته‌های جوان‌تر است و تحصیلات بالاتر اعضای کمیته‌های اعتباری، کیفیت تسهیلات خرد را بهبود می‌بخشد.

**کلیدواژه‌ها:** تفاوت‌های جنسیتی؛ مردان؛ زنان؛ کمیته اعتباری شعبه‌ها؛ کیفیت تسهیلات؛ ایران.

طبقه‌بندی JEL: G21, G41, J16

\* e.jafarimehr@modares.ac.ir

## تحلیل مکان‌یابی هاب لجستیک در استان اصفهان با رویکرد حداقل‌سازی هزینه‌های شبکه لجستیک در محیط GIS

اعظم جلائی پیکانی : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.  
 نعمت‌الله اکبری : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.  
 بابک صفاری\* : گروه اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

### چکیده

بهبود و ارتقای عملکرد لجستیک به عنوان یکی از اهداف مهم توسعه طی سالیان اخیر مطرح شده است. ایران علی‌رغم پتانسیل عظیم در تبدیل شدن به هاب لجستیکی منطقه از این منظر عملکرد ضعیفی داشته است. یکی از راهکارهای مطرح برای افزایش بهره‌وری در زنجیره تأمین و کاهش هزینه‌های لجستیک ایجاد هاب لجستیک است.

از آن‌جا که در نواحی مرکزی ایران هیچ هاب لجستیکی وجود ندارد، پژوهش حاضر درصدد شناسایی پهنه مناسب جهت احداث هاب لجستیک در استان اصفهان است. در این راستا ابتدا معیارهای مؤثر بر مکان‌یابی مراکز لجستیک (به تفکیک جبرانی و غیرجبرانی) شناسایی و سپس فرآیند مکان‌یابی طی دو مرحله تکمیل شده است. در مرحله اول به منظور شناسایی محدوده‌های امکان‌پذیر استان جهت احداث هاب لجستیک، محدوده‌های جغرافیایی مربوط به به معیارهای غیرجبرانی از پهنه استان حذف شده‌اند. در مرحله دوم با رویکرد افزایش انتقال بار از مسیر جاده‌ای به شبکه ریلی ابتدا به مدل‌سازی ریاضی هزینه کل شبکه لجستیک پرداخته شده و سپس هزینه استقرار هاب لجستیک در محدوده‌های امکان‌پذیر به تفکیک معیارهای جبرانی محاسبه و لایه‌های اطلاعاتی مربوط به هریک از آن‌ها تهیه و در نهایت تمامی لایه‌های اطلاعاتی ایجاد شده با یکدیگر تلفیق شده‌اند. نتایج پژوهش حاکی از آن است که پهنه مناسب جهت احداث هاب لجستیک، شمال شرق دایره حفاظتی مجموعه شهری اصفهان واقع در بخش مرکزی این استان است که بخش عمده فعالیت‌های اقتصادی نیز در آن‌جا متمرکز شده است.

کلیدواژه‌ها: مکان‌یابی؛ زنجیره تأمین؛ هزینه‌های لجستیک؛ هاب لجستیک؛ استان اصفهان.

طبقه‌بندی JEL: C02, M20, R12

\* [b\\_saffari@ase.ui.ac.ir](mailto:b_saffari@ase.ui.ac.ir)